

de man, de stad en het boek

door Renate A. de Vries

Een zeker Pierre Desloges schrijft in 1779 een dun en op het eerste gezicht onopvallend boekje met de titel: *'Opmerkingen van een Dove & Stomme'*. In dit kleine boekje levert hij vanuit eigen ervaring met het leren van dove mensen commentaar op de methode van de Eerwaarde Heer Deschamps, die in een in die tijd verschenen boek het spreken en spraakafzien in onderwijs en opvoeding aan dove kinderen vooropstelt en geen plaats meer ziet voor gebarentaal. Dit in tegenstelling tot de Eerwaarde Heer De l'Épée, wiens methode dan ook door de auteur met hart en ziel verdedigd wordt. De reden dat hij zich aan het schrijven van het boek waagt verklaart hij als volgt: "Gelijk een Fransman die ziet hoe zijn taal veroordeeld wordt door een Duitser, die er hooguit enkele woorden van kent, voelde ik me verplicht mijn taal te verdedigen tegen de valse aantijgingen waarmee deze Auteur haar belastert & tegelijkertijd de methode te rechtvaardigen van de Eerwaarde Heer De l'Épée, die geheel gebaseerd is op het gebruik van gebaren"

drie personages

Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van het Handtheater schreef Mieke Julien het toneelstuk *'De man, de stad en het boek'*. In *Woord en Gebaar* van december 1995 verscheen een uitgebreid verslag van dit fraaie toneelstuk, met verschillende fraaie foto's. Julien heeft drie aspecten van de hoofdpersoon uitgebeeld in drie verschillende personages, die worden gespeeld door John van Gelder, Jean Couprie en Gert-Jan de Kleer. Zij verbeelden respectievelijk de man (vooral zijn jeugd), de stad (Parijs, waarin hij zich gevestigd heeft) en het boek (zijn gedachten over gebarentaal en de drie boeken in het toneelstuk: dat van De l'Épée, dat van Deschamps en zijn eigen commentaar).

poëtisch

Het stuk is prachtig geregisseerd: de drie personages vragen afwisselend de aandacht, vaak lijken ze de anderen op het toneel niet op te merken, maar soms betrekken ze elkaar juist in het

spel. Het decor is rustig genoeg om niet af te leiden van de gebarentaal van de spelers en tegelijkertijd van een artistieke schoonheid. De stemtolk die in Amsterdam de voorstelling ondersteunde, Mieke Julien, heeft een erg plezierige stem om naar te luisteren. Af en toe zwijgt ze een tijdje, waardoor alle aandacht van de toeschouwers op de gebaren van de spelers wordt geconcentreerd. Het taalgebruik is poëtisch. Hier en daar zijn gebaren overgenomen uit de tijd van Pierre Desloges, een aantal gebaren is er 'oud' nieuw bij verzonnen, zoals het gebaar voor Parijs, omdat in de achttiende eeuw de Eiffeltoren nog niet gebouwd was.

jubileumvoorstellingen

In het kader van het 35-jarig bestaan van het Effathablad wordt u een voorstelling aangeboden in theater de Tobbe, Voorburg. Het Handtheater geeft twee jubileumvoorstellingen, op maandag 15 en dinsdag 16 april a.s. Ouders en medewerkers van Effatha zijn hiervoor per brief uitgenodigd. Een unieke kans! U komt toch ook? Stuur de antwoordstrook aan de brief zo spoedig mogelijk in.

De boodschap van het boek uit 1779 is zo actueel, dat het bijna beschamend is. Volgens Harlan Lane in zijn boek *'The Deaf Experience'*, is Pierre Desloges de eerste persoon die in boekvorm de gebarentaal van dove mensen verdedigt. Deze pionier wordt dan ook het laatste woord gegund, ter afsluiting van dit artikel:

"Niet minder dan de Eerwaarde Heer Deschamps vereer ik de spreektaal & ik zie ook volstrekt het voordeel in dat deze met zich meebrengt voor de doven & stommen: daarom juist verwijt ik hem dat hij de gebarentaal veroordeelt & verwerpt, omdat ik ervan overtuigd ben dat deze de zekerste & meest natuurlijke wijze is om hen te brengen tot inzicht in de talen; de natuur heeft hun deze taal geschonken ter vervanging van de andere die hun onthouden zijn."

drs Renate A. de Vries is linguïst